

УДК 330.332

ГРАЩЕНКО І.С.

Київський національний університет технологій та дизайну
**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ТА БІЗНЕС:
СПІВПРАЦЯ, ІНТЕГРАЦІЯ, ІННОВАЦІЇ**

Розкрити сучасні тенденції інноваційного розвитку університетів, особливості інтеграції досліджень та розробок науки та освіти у бізнес-структури та виробництво. Виявити проблеми та фактори, що визначають перспективи функціонування вищих навчальних закладів в умовах глобалізації та інноваційного розвитку.

В процесі проведення досліджень використано статистичний і техніко-економічний аналіз середовища діяльності вищих навчальних закладів та бізнес-середовища в цілому в Україні, діагностиці економічного, фінансового стану підприємств.

Проаналізовано умови та особливості формування ефективної інтеграції вищих навчальних закладів та бізнесу. Окреслено шляхи і можливості для зміцнення вітчизняних вищих навчальних закладів, підвищення ефективності їхньої діяльності і конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг, поліпшення рейтингу і збільшення впливу на науково-освітній та економічний розвиток країни.

З метою інтенсифікації інноваційної діяльності вищої школи опрацьовано інструментарій, завдяки якому розробляються інноваційні проекти, активізується робота у сфері замовлень, маркетингу, збуту інноваційної продукції, а саме етапи використання механізму інноваційного прогнозування в вищих навчальних закладах.

Інноваційний вимір розвитку вищих навчальних закладів виступає провідною тенденцією на шляху реформування системи вищої освіти України. Активізація наявної тенденції досягається завдяки її дії у комплексі з іншими сучасними тенденціями інноваційної діяльності університетів – інтеграцією, інформатизацією, технологізацією, комерціалізацією, автономізацією, що сприяє прискоренню процесу перетворення реальних знань у технологічні нововведення та інноваційні продукти.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, університети дослідницького типу, трансфер технологій.*

Вступ. У сучасних умовах економічного розвитку України суттєвим чином змінюються умови функціонування вищої школи, підвищуються вимоги держави і суспільства до якості освіти, оновлюються технології навчання, швидко міняються організаційні та економічні умови діяльності вищих навчальних закладів, загострюється боротьба на ринку освітніх послуг.

Проблеми розвитку й удосконалення української вищої освіти, промисловості і суспільства в цілому є важливими й актуальними. Пошук шляхів і можливостей для зміцнення вітчизняних вищих навчальних закладів, підвищення ефективності їхньої діяльності і конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг, поліпшення рейтингу і збільшення впливу на науково-освітній та економічний розвиток країни виконують освітяни, науковці, практики, адміністратори, політики й урядовці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій свідчить про посилену увагу науковців до знаходження оптимальних шляхів інноваційного розвитку інноваційної діяльності університетів та зв'язок з бізнес середовищем. Перспективним серед них, на думку А.Н. Зубарева, є комерціалізація науки, приведення інноваційної діяльності вищих навчальних закладів у відповідність з сучасною економічною кон'юнктурою. Аналізу інноваційних систем на національному і регіональному рівнях присвячені праці таких дослідників, як К. Задумкін, О. Комеліна, В. Соловйов та інші. Стан інноваційного потенціалу вищих навчальних закладів розглядався в роботах таких учених, як В. О. Адольф, М. В. Волинська, Н. Ф. Ільїна, В. Д. Нечаев, Н. С. Ладижець, та ін. Достатньо велика кількість робіт присвячена проблемам застосування моделі інноваційного розвитку вищих навчальних закладів, промисловості і суспільства присвячено праці, теорії і практичній діяльності підприємницьких університетів, теорії академічного капіталізму. До пріоритетних напрямів інноваційної діяльності вищих навчальних закладів Г.Г. Півняк відносить розвиток інноваційних структур в університетах і створення вищих навчальних закладів дослідницького типу, які стають осередками елітарної вищої освіти [1]. Л.І. Федулова наголошує на новій функції діяльності університетських лабораторій (раніше притаманна тільки галузевій науці) - доведення досліджень до технологічних рішень завдяки створенню системи «освіта - наука - виробництво» [2]. Відзначаючи важливість виконаної дослідниками наукової роботи для розуміння особливостей інноваційного розвитку вищої освіти, можна стверджувати, що розкриття даної проблеми здійснювалось виключно з ринкових позицій та економічної доцільності. Така позиція істотно збіднює реальний зміст інноваційної діяльності, не дозволяє інтенсивно реалізовувати наявний потенціал вищих навчальних закладів. Незважаючи на різноманітність визначень, інноваційний середовище зазвичай трактується як сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, від яких залежить здатність вищих навчальних закладів успішно здійснювати інноваційну діяльність. Таким чином, актуальність означеної проблеми визначила вибір теми дослідження.

Постановка завдання. В даний час зростає значимість вивчення теоретичних та практичних аспектів, пов'язаних зі сферою впливу вузівської

науки на формування інноваційної економіки країни. Організація тісної взаємодії вузів і роботодавців – це одне з актуальних завдань розвитку економіки, засноване на знаннях. Дана масштабна задача включає появу нових правових норм та нових типів договорів, які б сприяли вищим навчальним закладам у підготовці фахівців, а підприємствам – в оснащенні кадрами. Метою статті є виявлення проблем та факторів, що визначають перспективи функціонування вищих навчальних закладів в умовах глобалізації та інноваційного розвитку, проаналізувати умови та особливості формування ефективної інтеграції вищих навчальних закладів та бізнесу.

Основний матеріал. У сучасних умовах важливе місце відводиться задачі інтеграції науки, освіти та інноваційної діяльності. Передбачається, що це є одним з вирішальних чинників розвитку економіки і суспільства. Потреба у висококваліфікованих працівників загострюється в нових умовах, веде до природної інтеграції вузу та основних роботодавців, споживачів їх послуг. Інтеграція дозволяє роботодавцям дієво брати участь у формуванні та оснащенні програми навчання, закладати в умови спеціалізації свої технологічні «платформи», активно знайомитися з майбутніми випускниками, залучаючи їх для проходження практики та участі в проектах зі своєї проблематики.

Розкриваючи специфіку інноваційного розвитку вищих навчальних закладах, варто відзначити, що прискорення темпів освоєння і впровадження інновацій у практику вищої школи здійснюється на засадах інтеграції освіти, науки, виробництва, бізнесу. Загальна особливість, властива всім вказаним галузям, полягає в тому, що кожна з них знаходиться у процесі трансформації. Разом з тим, виникають проблеми, що зумовлюють появу певних труднощів при реалізації цієї тенденції: відмінність між предметом і способами вивчення матеріалів – наукова думка ґрунтується на практичних матеріалах, одержаних в реальній економіці, проте освіта займає консервативну позицію; наукові ідеї випереджають розвиток освіти й не можуть бути інтегровані в освітню систему; відсталість виробництва, заснованого на застарілих принципах, що не входять у діалог з освітньою системою і науковою думкою.

У вирішенні зазначених проблем провідну роль відіграє створення науково-навчальних центрів і комплексів, технопарків, спільних кафедр і дослідницьких лабораторій. Такі центри виступають саморегульованими інноваційними системами, що уможливорює розгортання наукового бізнесу в межах вищих навчальних закладах, а також інтеграцію науки, освіти, виробництва і бізнесу в єдиний інноваційний комплекс. Розробка наукомістких виробництв за рахунок співпраці освітніх, інженерних і наукових кадрів має зацікавити національний бізнес. Інтеграція освітніх, наукових, економічних, виробничих структур, органів влади (університети дослідницького типу,

науково-дослідні інститути, технопарки, бізнес-інкубатори, центри стандартизації), сприяє підвищенню продуктивності діяльності та рентабельності університетів і науково-дослідних інститутів, поєднаних для розробки нових технологій та їх впровадження у виробництво. Дієвим механізмом інноваційного розвитку вищих навчальних закладів є посилення державного впливу, зокрема створення національної інноваційної системи вищої освіти, удосконалення її фінансового забезпечення, розвиток інноваційних структур. На шляху інноваційного розвитку вищої школи провідна роль належить новітнім організаційним формам, за допомогою яких встановлюються зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності, прискорюється трансфер знань і технологій. Діяльність дослідницьких університетів, навчально-наукових і консультативних центрів, наукових парків, бізнес-інкубаторів надає можливість сконцентрувати фінансові та матеріальні ресурси на інтенсифікації інноваційній діяльності вищих навчальних закладів. Підвищення рівня державної і позабюджетної фінансової підтримки інноваційної діяльності університетів сприятиме активізації освітньої галузі у цілому. Інтенсифікація інноваційної діяльності вищої школи, потребує опрацювання інструментарію, завдяки якому розробляються інноваційні проекти, активізується робота у сфері замовлень, маркетингу, збуту інноваційної продукції. Застосування інструментарію передбачає наступні дії рис 1.

Рис. 1. Етапи використання механізму інноваційного прогнозування в вищих навчальних закладах

Університети, коледжі та інші вищі навчальні заклади країн світу шукають найкращі для себе шляхи створення умов для виживання в кризових обставинах, подальшого розвитку, реалізації своєї місії із продукування нових знань, підготовки фахівців, освітнього, наукового і культурного обслуговування суспільства, а також зміцнення наукового й економічного потенціалу своєї країни. Ринкові відносини, що визначають комерційну сутність сьогоденної діяльності вищих навчальних закладів, призводять до трансформаційних змін систем вищої освіти у більшості економічно розвинених країн і таких, що розвиваються.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що інноваційний вимір розвитку вищих навчальних закладів виступає провідною тенденцією на шляху реформування системи вищої освіти України. Активізація прояву даної тенденції досягається завдяки її дії у комплексі з іншими сучасними тенденціями інноваційної діяльності університетів – інтеграцією, інформатизацією, технологізацією, комерціалізацією, автономізацією, що сприяє прискоренню процесу перетворення реальних знань у технологічні нововведення та інноваційні продукти.

Для досягнення очікуваних сподівань щодо інноваційного розвитку вищої освіти слід вирішити низку складних питань. Так, динаміка цього процесу залежить від оцінки результативності та проведення контролю за використанням інноваційної продукції. Відтак, виникає потреба в організації моніторингу стану інноваційної діяльності у вищій школі. Разом з тим, ефективна реалізація інноваційної продукції стане можливою за умов створення інноваційного середовища при застосуванні методів державного регулювання і ринкового механізму самоорганізації. Тому слід відновити дію стимулів, що безпосередньо вплине на зростання інноваційної активності юридичних та фізичних осіб. Доцільним є прийняття Науково-технологічного та інноваційного кодексу України. Необхідно удосконалити механізм державної підтримки інноваційної діяльності ВНЗ у напрямі створення інноваційного простору, стимулювати зростання попиту споживачів, розробляти систему інформації щодо прогнозування перспектив розвитку інноваційної діяльності у ВНЗ та кон'юнктури ринку освітніх інновацій.

Список використаної літератури

1. Півняк Г.Г. Розвиток інноваційних структур в університетах та роль місцевих органів влади в їх становленні / Г.Г. Півняк. // Наука та інновації. - 2008. - Т.4. - №1. - С.63-67.
2. Федулова Л.І. Інтеграція науки та освіти / Л.І. Федулова. // Економіка знань та її перспективи для України. - К.: Інститут економічного прогнозування, 2005. - С.8.

ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ И БИЗНЕС: СОТРУДНИЧЕСТВО, ИНТЕГРАЦИЯ, ИННОВАЦИИ

ГРАЩЕНКО И.С.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Раскрыть современные тенденции инновационного развития университетов, особенности интеграции исследований и разработок науки и образования в бизнес-структуры и производство. Выявить проблемы и факторы, определяющие перспективы функционирования высших учебных заведений в условиях глобализации и инновационного развития.

В процессе проведения исследований использованы статистический и технико-экономический анализ среды деятельности высших учебных заведений и бизнес-среды в целом в Украине, диагностике экономического, финансового состояния предприятий.

Проанализированы условия и особенности формирования эффективной интеграции высших учебных заведений и бизнеса. Определены пути и возможности для укрепления отечественных высших учебных заведений, повышения эффективности их деятельности и конкурентоспособности на мировом рынке образовательных услуг, улучшения рейтинга и увеличения влияния на научно-образовательное и экономическое развитие страны.

С целью интенсификации инновационной деятельности высшей школы, предложено инструментарий, который обеспечивает разработку инновационных проектов, активизацию работы в сфере заказов, маркетинга, сбыта инновационной продукции, а именно этапы использования механизма инновационного прогнозирования в высших учебных заведениях.

Инновационное развитие высших учебных заведений является ведущей тенденцией на пути реформирования системы высшего образования Украины. Активизация, которой можно достичь благодаря действию в комплексе с другими современными тенденциями инновационной деятельности университетов – интеграцией, информатизацией, технологизацией, коммерциализацией, автономизацией, что способствует ускорению процесса преобразования реальных знаний в технологические новшества и инновационные продукты.

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND BUSINESS: COOPERATION, INTEGRATION, INNOVATION

HRASHCHENKO I.

Kyiv National University of Technologies and Design

Uncover the current trends innovative`s development of universities, especially of the integration research and development of science, education in business structures and production. Identify problems and factors determining the prospects of higher education institutions functioning in the context of globalization and innovation.

In general, in the research process used statistical and feasibility study environment for higher education institutions and the business environment in Ukraine, diagnosis economic, financial condition of companies.

The conditions and specific features of effective integration for higher education and business. The ways and opportunities to strengthen domestic institutions of higher education, to improve their performance and competitiveness in the global market for educational services, improve rankings and increase impact on research and education and economic development.

In order to intensify innovation of Higher Education, proposed a toolkit that enables the development innovative projects in the revitalization of the orders, marketing, sales, product innovation, namely steps in using innovative forecasting mechanism in higher educational institutions.

Innovative development of higher education institutions is leading the trend towards reforming the system of higher education in Ukraine. Activation of which can be achieved through action in conjunction with other current trends of innovation universities - integration informatization technologization, commercialization, autonomization that accelerates the process of converting real knowledge in technological innovations and innovative products.